

Posudek na disertační práci

Ing. Arch. Jana Matyášová

Kvalita urbanistické struktury dle hodnocení jejích obyvatel

Téma práce lze považovat za aktuální. V období, kdy se pozornost evropských obyvatel přesouvá od produkce ke konzumu, stává se subjektivní spokojenost lidí s kvalitou jejich života zásadní a její význam vzrůstá v porovnání s čistě příjmovými kritérii. Přitom spokojenost s bydlením je jednou z podstatných součástí celkové životní spokojenosti. Její vliv na urbanistické struktury je o to důležitější, že tyto struktury se plánují minimálně na 50 až 80 let, ale zpravidla přetrvávají déle. Navíc je tato otázka zatížena řadou mýtů, které příliš neodpovídají realitě – například představa o všeobecné atraktivitě rodinných domů v době, kdy naopak raketově roste podíl domácností jednotlivců.

Práce má odpovídající strukturu. Snad jen definice spokojenosti měla předcházet metodologickým postupům, protože tyto by z ní měly vycházet. Formulace cíle práce není úplně optimální, protože cílem by nemělo být zkoumání jako proces, ale nějaký výsledek, jehož je třeba dosáhnout. Je to ovšem spíše otázka formulační. Podobně první část poslední věty abstraktu nedává smysl (v české ani anglické verzi); patrně tam něco chybí.

Spokojenost je výsostně subjektivní kategorií. Pokud ji lze měřit přírůstkem nebo úbytkem obyvatelstva, je třeba vzít v úvahu, že motivem ke změně nebo zachování bydliště bývají často i jiné důvody, například ekonomické příčiny, spojování a rozdělování rodin, vazba na místo práce a podobně. Subjektivita znamená nejen to, že spokojenost může být diferencovaná podle sociálního rozvrstvení, životní etapy, kulturního zasazení, ale také že se může u stejných obyvatel měnit například podle módy nebo celkové nabídky bydlení. To může vysvětlovat i neočekávanou spokojenost s bydlením na sídlištích jak podle výzkumu Musila, tak i podle dnešních analýz. Pro mnoho lidí bylo získání bytu na sídlišti dříve často spojeno s jedinou možností, jak získat samostatné bydlení vůbec, navíc v bytech s ústředním topením, teplou vodou a ostatní vybaveností. Dnes je spokojenost ve městech jako Praha nebo Brno spojena s nedostatkem bytů, takže i sídliště může být atraktivní. Uváděné veřejné žebříčky spokojenosti v jednotlivých městech se vztahují spíše ke spokojenosti se životem jako takovým, méně k urbanistickým strukturám.

V teoretické části i metodologických příkladech je věnována větší pozornost zámořským pracím. To sice odpovídá kvantitativnímu nárůstu zejména asijských studií ve všech vědních oborech, nicméně přece jen evropské souvislosti jsou poněkud specifické. Metodologie vychází z kombinace kvantitativního a kvalitativního přístupu. To eliminuje připomínky, které by bylo možno namítnout při použití jen jednoho z obou přístupů. Samozřejmě, že hodnocení spokojenosti ze strany obyvatel není spojeno jen s objektivními charakteristikami urbanistických struktur, ale také například se schopností lidí formulovat své pocity a stanoviska, s ovlivněním jinými lidmi, sdělovacími prostředky či sociálními sítěmi a podobně. Ale jde o subjektivní kategorii, takže subjektivní ovlivnění je součástí hodnocení.

Práce je založena na dostatečném množství domácí i zahraniční literatury, i když téměř chybí německy psané práce o bydlení ve Vídni. Vzhledem k tomu, že v případě Vídně jde spíše o výsledky projektů nebo závěrečné práce z vysokých škol, bylo by třeba vyhledat je na internetu a orientovat se přitom v němčině.

Z hlediska významu práce pro rozvoj oboru a aplikovatelnosti ji lze považovat za sondu do problematiky a výzvu pro další výzkumy, která spíše otevírá problémy, než je řeší – jak ostatně sama autorka uvádí. Byly by třeba pokusit se v dalších studiích oddělit například

individuální a obecné charakteristiky různých urbanistických struktur. Například v Brně budou jistě velké rozdíly mezi jednotlivými sídlišti, dané polohou, konkrétním řešením, napojením na veřejnou dopravu a podobně. Také by bylo vhodné sledovat dynamiku spokojenosti v době, kde lze předpokládat měnící se sídelní preference obyvatel – například i v relaci se zvyšováním podílu práce z domu, k níž přispěla i pandemie COVID-19. V takovém případě bude muset být bydlení vhodné nejen pro ubytování, ale i pro pracovní činnosti.

K drobným poznámkám: Pod Twin Cities je myšleno dvojměstí Minneapolis – St. Paul v Minnesotě? Podkapitola Kompaktní město (s. 70) do výčtu urbanistických struktur příliš nezapadá. Věková struktura (tabulka 5) se zpravidla uvádí jako poměr dětí a seniorů nebo naopak. V uvedené tabulce si tento čtenář musí poměr vypočítat, což je nepraktické.

Dostupnost se v práci měří frekvencí spojů. To není ve městech s vynikajícím systémem veřejné dopravy, jako jsou Vídeň i Brno úplně vhodné. Navíc se berou v úvahu pouze přímá spojení do centra. To opticky znevýhodňuje Brno, které prostřednictvím uzlů spojujících radiální, tangenciální, okružní i regionální linky, umožňuje cestovat do jiných míst na území města a v nejbližším okolí, aniž by bylo nutno cestovat přes střed města. Vhodnější by bylo použít cestovní dobu.

Formálně je práce dobře napsána s minimem jazykových nedostatků. Je vhodně doplněna grafickými přílohami – fotografiemi, grafy, tabulkami, což je pro práci, zabývající se urbanistickými strukturami podstatné.

Otázky: Bylo využito možnosti spolupracovat s některou vídeňskou institucí? Má doktorandka představu o dalších směrech výzkumu?

Celkově mohu konstatovat, že práce splňuje požadavky na samostatnou vědeckou práci, má náležitou strukturu, byla odvedena značná vlastní teoretická i empirická práce ze strany doktorandky, která se v problematice správně orientuje. Práci doporučuji k obhajobě a po jejím úspěšném průběhu navrhuji udělit doktorandce titul *doctor philosophiae*, ve zkratce Ph.D.

V Brně, 31. prosince 2020

Doc. RNDr. Antonín Vaishar, CSc.